

muslimanske koalicije sa zadatkom da dalje krpari s dana u dan, tolerirajući produžavanje i pogoršavanje one direktno protivdržavne propagande, koja je već bila došla gotovo do kulminacije pre nekoliko nedelja prilikom izgređa na 1 decembar.

Kralj je obustavio ustav, uzeo sebi čitavu egzekutivnu i zakonodavnu vlast i postavio generala Živkovića na čelo vlade sa parolom »Državna celina i jedinstvo narodno vrhovni je zakon za mene i za svakoga«. Kralj Aleksandar 6 januara prekinuo proces raspadanja unitarne države Jugoslovena.

* * *

Da bismo pravilno shvatili kako i zašto se pokvarilo ono raspoloženje za zajednički život jugoslovenskih plemena, koje je u jeseni 1918-e bilo nesumnjivo, te ustupilo mesta onome gotovo tragičnome raspoloženju, zbog kojega je Kralj Aleksandar zaveo diktaturu trebamo imati pred očima radikalno političko-društveno poremećenje, koje je svetski rat izazvao u jugoslovenskoj naciji.

Danas je izvan diskusije da je svršetak rata, po svojim fenomenima i posledicama, jedna ogromna politička i socijalna revolucija za ceo svet, koja se produžava još uvek i kojoj je svršetak, kada će poljuljani principi i zaraćeni društveni slojevi da nađu svoje smirenje i ravnotežu, još daleko. Kratkovido je svako ono proučavanje naših društvenih i socijalnih poremećenja, koje o tome ne vodi računa i koje nije svesno da ta naša poremećenja, ogromnim procentom, nisu drugo nego odraz posleratnih revolucionarnih poremećenja, koja se odigravaju u čitavoj Evropi, kao god što uzbibana površina u nekoj udaljenoj uvali nije u glavnome nego odraz oluje, koja se razmahala na otvorenoj pučini. Parole, gesla, izvesni oblici belodano lokalnog karaktera tek su površinske pojave ili najviše sporedne komponente, koje nikako ne mogu da objašnjavaju samu suštastvenu prirodu fenomena. Danas je teško, ako ne gotovo nemoguće, uhvatiti neku sintezu onoga što svetska revolucija hoće, za čim ona teži, u prvom redu zbog toga što neko htenje pretpostavlja svesno formulisanje izvesnih postulata. To, u samom toku revolucije, nije nikada slučaj. Tu se može govoriti tek o instinktivnim aspiracijama, koje izviru iz izvesnih potreba, a odgovaraju nekom intimnom masenom nezadovoljstvu. Nemačka je posle rata preživela jednu socijalističku i jednu nacionalsocijalističku revoluciju. Italija jednu načetu socijalističko-komunističku i jednu fašističku. Socijalističke ili komunističke revolucije doživele su Austrija, Mađarska, koje su docnije imale auktoritarne revolucije, kao i Poljska, Litva itd. U Portugalu, posle socijalističkih režima i anarhije, koja im je sledila, vidimo ustaljen neki naročiti tip auktoriternoga režima. U Španiji se već dve godine vidi jedno krvavo rvanje između dve revolucionarne koncepcije: socijalističko-komunističke i totaliterno-auktoritarne. Ni sama Francuska, pored sve svoje visoke političke odgojenosti masa i staloženog, relativno dobrostojećeg seljačkog staleža, koji ne voli revolucije, nije ostala pošteđena od ozbiljnih revolucionarnih pokušaja, auktoriternih s jedne strane, komunističkih s druge. Jedno može da se